

УДК УДК 796.08 (477): 796.093.1

ББК 75.3 (4 Укр)

Роман Дмитрів, Богдан Лісовський

НАЦІОНАЛЬНІ ЗБІРНІ КОМАНДИ УКРАЇНИ З КОМАНДНИХ ВИДІВ СПОРТУ НА ЧЕМПІОНАТАХ СВІТУ

У статті вивчено та проаналізовано виступи національних збірних команд України на чемпіонатах світу з командних видів спорту. Метою дослідження, було вивчення та охарактеризування виступів національних збірних команд України на чемпіонатах світу з командних видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор. Методи дослідження: вивчення й аналіз наукових джерел, статистичної інформації, матеріалів спортивної періодики та міжнародної інформаційної. Результати дослідження показали, що незважаючи на популярніші в даний час футбол, баскетбол і волейбол, більшого успіху українські "ігровики" досягли в інших видах: гандболі (серед жінок), хокеї та міні-футболі (серед чоловіків). Чоловічі та жіночі національні збірні України з командних видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, були учасниками фінальних турнірів чемпіонату світу 23 рази, з яких найбільше разів: дев'ять – хокейна команда чоловіків, сім – жіноча з гандболу.

Ключові слова: національна збірна України, чемпіонат світу, командні види спорту, чоловіки, жінки, результати ігор.

В статті изучены и проанализированы выступления национальных сборных команд Украины на чемпионатах мира по командным видам спорта. Целью исследования было изучение и характеристика выступлений национальных сборных команд Украины на чемпионатах мира по командным видам спорта, входящих в программу Олимпийских игр. Методы исследования: изучение и анализ научных источников, статистической информации, материалов спортивной периодики и международной информационной. Результаты исследования показали, что несмотря на более популярные в настоящее время футбол, баскетбол и волейбол, большего успеха Украинский "игровики" достигли в других видах: гандболе (среди женщин), хоккее и мини-футболе (среди мужчин). Мужские и женские национальные сборные Украины по командным видам спорта, входящих в программу Олимпийских игр, были участниками финальных турниров чемпионата мира 23 раза, из которых больше всего раз: девять – хоккейная команда мужчин, семь – женская по гандболу.

Ключевые слова: национальная сборная Украины, чемпионат мира, командные виды спорта, мужчины, женщины, результаты игр.

The performances of Ukrainian national teams at the World Championships in team sports were studied and analyzed in the article. The aim of the research was to study and characterize the performances of Ukrainian national teams at the World Championships in team sports that are included to the program of the Olympic Games. Methods of the research: the study and analysis of scientific sources, statistical information, materials of sports periodicals and international information. The results of the investigation showed that despite more popular kinds of sports as football, basketball and volleyball, more success Ukrainian players achieved in others: handball (among women), hockey and mini-football (among men). Men's and women's Ukrainian national teams in team sports that are included to the program of the Olympic Games, were members of the World Cup final tournaments 23 times, the most times: nine – men's hockey team, seven – women's handball team.

Keywords: Ukrainian national team, World Cup, team sports, men, women, game results.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. У розвинутих країнах світу історії спорту, виступам кращих спортсменів та спортивній статистиці приділяють значно більше уваги, ніж у нашій країні. Чоловічі та жіночі національні збірні України гідно виступають на міжнародній арені, проте їх досягнення висвітлені не в повній мірі, частково залишаючись поза увагою населення. Відзначимо, що в українській спортивній літературі подібних досліджень бракує. Тож вважаємо доцільним проаналізувати та порівняти виступи українських збірних з командних видів спорту на чемпіонатах світу.

Мета дослідження – вивчити та охарактеризувати виступи національних збірних команд України на чемпіонатах світу з командних видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор.

Методи дослідження: вивчення й аналіз наукових джерел, статистичної інформації, матеріалів спортивної періодики та міжнародної інформаційної мережі Internet.

Результати досліджень. *Характеристика чемпіонатів світу за видами спорту.* Хокей – вид спорту, чемпіонат світу з якого розігрується найчастіше (наразі проведено 78 розіграшів) і єдиний щорічний світовий форум (у жінок – крім року, що співпадає з Зимовою Олімпіадою).

Чемпіонати світу з гандболу і водного поло проводяться у непарні роки. В останній період – кожних два роки – з 1993-го і 2001-го років відповідно.

Турніри з волейболу, баскетболу та хокею на траві серед чоловічих і жіночих збірних розігруються у парні роки з періодичністю один раз у чотири роки (останні подібні змагання відбулися в 2014 році). Так само проходить і чемпіонат світу з футболу серед чоловіків, на відміну від жіночих форумів, які відбуваються роком пізніше і яких проведено значно менше в порівнянні з іншими видами спорту (станом на 01.03.2015 р. таких шість).

Чоловічі національні збірні України (табл. 1). Рекордсменом за кількістю виступів на чемпіонатах світу з командних видів спорту є хокейна збірна України – дев'ять разів, причому поспіль – з 1999 по 2007 роки. Отримали ж це право наші хокеїсти в 1998 році. Спочатку стали переможцем чемпіонату світу в Групі “В”, який пройшов 15–26 квітня 1998 року в містах Любляна та Есеніце (Словенія); українці виграли всі сім матчів із різницею шайб 38:13. Далі – після кваліфікаційних матчів у тій же Словенії, посівши також перше місце в групі: Україна – Франція – 4:1, – Німеччина – 2:1, – Словенія – 2:2 [5].

Дебют в елітному дивізіоні (турнір проходив 1–16 травня 1999 р. в Норвегії) виявився невдалим. У групі D, українці програли три матчі, – від Фінляндії – 1:3, Росії – 1:4, Білорусі – 1:6 (автори закинутих шайб: Сергій Кліментьєв, Олег Синьков, Віталій Литвиненко), фінішувавши в групі на останньому та загалом на 14-му місці з 16-ти команд. Наступного року українці знову були 14-ми, проте вже у 2001 і 2002 рр. посіли десяте і дев'яте місця на чемпіонатах світу, що є кращим досягненням збірної України. Останнім наразі був турнір, який відбувся 17 квітня – 13 травня 2007 року в Росії. першому раунді українці програли всі три матчі: – Фінляндія – 0:5; – Росія – 1:8, – Данія – 3:4; у втішному турнірі за 13–16-те місця теж виступили невдало: – Латвія – 0:5, – Норвегія – 3:2, – Австрія – 4:8. У підсумку остання 16-та сходинка і виліт до Першого дивізіону, де збірна України виступає і сьогодні. Проте в 2008–2010 рр. наші хокеїсти зупинялися за крок до повернення в еліту, поступившись у вирішальних матчах хокеїстам Угорщини (2:4), Італії (0:2), Австрії (1:2) відповідно [4, с. 31–33].

Загалом, у ТОП-дивізіоні хокейна збірна України зіграла 51 матч: одинадцять перемог, чотири нічії, тридцять шість поразок, співвідношення шайб – 93:206. Кращими снайперами в цих змаганнях є Вадим Шахрайчук і Роман Сальников (13 і 7 закинутих шайб відповідно). Очолювали команду на чемпіонатах світу два тренери – Анатолій Богданов (у 1999–2003 рр.: 27 ігор) та Олександр Сеуканд (у 2004–2007 рр.: 24 гри).

П'ятнадцять матчів у ТОП-дивізіоні, в яких хокейна збірна України не поступалася: 2000 р.: – Японія – 4:0, – Франція – 3:2; 2001 р.: – Латвія – 4:2, – Австрія – 2:0; 2002 р.: – Польща – 3:0, – Росія – 3:3, – Австрія – 3:2; 2003 р.: – Японія – 5:1; 2004 р.: – Японія – 2:2, – Франція – 6:2, – Казахстан – 2:2; 2005 р.: – Данія – 2:1, – США – 1:1; 2006 р.: – Італія – 4:2; 2007 р.: – Норвегія – 5:2 [4, с. 96].

Разом з тим, чемпіонами світу в складі інших збірних були уродженці Української РСР: в складі збірної Словаччини – Петер Бондра (2002 р.), в складі збірної Росії – Сергій Петренко (1993 р.), Микола Жердев (2009 і 2012 рр.), Віталій Вишневський і Олег Твердовський (обидва – 2009 р.), а також Денис Денисов (2012 і 2014 рр.) [4, с. 35].

Учасником чемпіонату світу в 2001 і 2007 рр. була гандбольна збірна України. На дебютному своєму турнірі, який пройшов з 23 січня по 4 лютого 2001 р. у Франції, наша команда доволі несподівано посіла сьоме місце з 24-х команд (тренер – Владислав Циганок). Результати ігор за їх участю: Україна – Словенія – 24:28, – Росія – 27:30, – Туніс – 24:18, – Саудівська Аравія – 28:17, – Норвегія – 31:22; 1/8 фіналу – Хорватія – 37:34 (у другому овертаймі); чвертьфінал – Швеція – 20:34; стикові матчі за 5–8 місця – Іспанія – 23:24, – Німеччина – 30:24. Два українські гандболісти увійшли до списку кращих бомбардирів турніру: Юрій Костецький був другим (60 голів), закинувши на один м'яч менше, ніж росіянин Едуард Кокшаров, а Валерій Лочман – сьомим (42 голи) [9].

У ХХ розіграші, який відбувся з 19 січня по 4 лютого 2007 року в Німеччині, українцям дещо не пощастило. Тільки через гірше співвідношення м'ячів, команда не змогла потрапити до дванадцятки кращих і продовжити боротьбу за медалі. Результати ігор за їх участю на першому груповому етапі (група В): Україна – Франція – 21:32, – Ісландія – 32:29, – Австралія – 37:18. Вперше в історії даних змагань, команди, що посіли нижчі місця (з 13-го по 24-е) повели боротьбу за Президентський Кубок, де збірна України посіла другу сходинку (загалом 14-те місце). Результати матчів нашої збірної (група І): – Кувейт – 33:23, – Аргентина – 23:22; гра за 13–14 місця: Україна – Норвегія – 22:32. Очолювали збірну команду України Сергій Кушнірюк та Іван Фучеджі [11]. Пам'ятним цей турнір став для одного з найкращих українських гандболістів Олега Великого (за ампула напівсередній), який в 2004 р. прийняв громадянство Німеччини, а на ЧС–2007 був у заявці команди, яка в підсумку стала чемпіоном світу (хоча через травму й не зіграв жодного матчу).

Загалом, на двох чемпіонатах світу чоловіча збірна України з гандболу зіграла п'ятнадцять матчів: дев'ять перемог, шість поразок, співвідношення м'ячів – 412:386.

Ще у трьох видах спорту українські збірні були учасниками чемпіонату світу по одному разу – з волейболу, футболу та баскетболу.

Встановлено, що першою збіркою серед чоловіків, яка змагалася серед елітних команд була волейбольна. На XIV-му чемпіонаті світу з волейболу, який відбувся 13–29 листопада 1998 р. в Японії, українська збірна посіла десяте місце з 24-х команд (тренер Леонід Ліхно). Результати матчів за їх участю. Перший груповий етап: – Китай – 1:3, – Нідерланди – 0:3, – Чехія – 3:0; Другий груповий етап: – Італія – 0:3, – Нідерланди – 1:3, – Югославія – 0:3, – Росія – 0:3, – США – 3:2, – Китай – 1:3, – Греція – 3:1; стикові матчі за 9–12 місця: – Канада – 3:0, – США – 0:3. Разом дванадцять ігор: чотири перемоги, вісім поразок, за партіями – 15:27 [11].

Футболістам збірної України пробитися на чемпіонат світу вдалося з третьої спроби (головний тренер – Олег Блохін). Статистичні дані відбіркових матчів (Група 2): Україна – 25 очок, Туреччина – 23, Данія – 22, Греція – 21, Албанія – 13, Грузія – 10, Казахстан – 1. Фінальний турнір відбувся з 9 червня по 9 липня 2006 року в Німеччині. Українці виступили блискуче, з першої спроби зупинившись за крок до півфіналу. Результати ігор за їх участю (група Н): Україна – Іспанія – 0:4, – Саудівська Аравія – 4:0 (автори голів: Андрій Русол, Сергій Ребров, Андрій Шевченко, Максим Калініченко), – Туніс – 1:0 (автор голу: Андрій Шевченко з пенальті); 1/8 фіналу: – Швейцарія – 0:0, пенальті 3:0 (удар Андрія Шевченка парирував воротар, реалізували пенальті Артем Мілевський, Сергій Ребров, Олег Гусев); 1/4 фіналу: – Італія – 0:3. Зауважимо, що в

чвертьфіналі збірна України поступилася майбутнім чемпіонам – італійцям, а на цій же стадії вибули з турніру гранди світового футболу: Бразилія, Аргентина й Англія. Голкіпер збірної України Олександр Шовковський встановив світовий рекорд – наразі він є першим і єдиним воротарем, який не пропустив жодного м'яча в серії післяматчевих пенальті у фінальних турнірах чемпіонатів світу. Крім того, три матчі поспіль з п'яти зіграних – відстояв на нуль.

Національна збірна України з футболу у відбірковому турнірі до чемпіонату світу 1994 року, який проходив у США, участі не брала. Проте учасником турніру була збірна Росії, в заявку котрої потрапили п'ять гравців, які народилися в Українській РСР, а також Олег Саленко, який в 1989–1992 рр. виступав за київське “Динамо” (уродженець Ленінграду (нині – Санкт-Петербург) став кращим бомбардиром турніру, разом із бразильцем Ромаріо (в обох по 6 голів), а також встановив світовий рекорд за кількістю забитих м'ячів в одному матчі у фінальних турнірах – п'ять (за 59 хвилин у грі проти Камеруну, який росіяни виграли з рахунком 6:1).

Зауважимо, що у відбіркових турнірах до чемпіонатів світу з футболу 1998, 2002, 2010 і 2014 рр. збірна України зупинялася за крок до виходу у фінальний турнір. Займаючи друге місце в групі, у плей-оф українці чотири рази (!) поступалися: Хорватії (0:2 і 1:1), Німеччині (1:1 і 1:4), Греції (0:0 і 0:1), Франції (2:0 і 0:3) відповідно. Цікаво, що двічі, суперники, яких українській збірній пройти не вдалося, згодом були призерами змагань: хорвати – бронзовими в 1998 р., німці – срібними в 2002 р. [3].

Вдало виступивши на чемпіонаті Європи з баскетболу (шосте місце), який відбувся 2013 року у Словенії, українська збірна отримала право наступного року вперше змагатися на чемпіонаті світу.

XVII-й розіграш відбувся з 30 серпня по 14 вересня 2014 року в Іспанії. Українській збірній не вистачило зовсім трохи, щоб потрапити до шістнадцятки кращих. Результати матчів за їх участю (Група С): – Домініканська Республіка – 72:62, – Фінляндія – 76:81, – Туреччина – 64:58; – Нова Зеландія – 61:73, – США – 71:95. Разом п'ять матчів: дві перемоги, три поразки, різниця очок – 344:369. Підсумкове вісімнадцяте місце (тренер Майк Фрателло, США) [10].

У фінальних турнірах чемпіонатів світу з хокею на траві та водного поло чоловічі збірні України участі не брали [6, 8].

Варто відзначити, що в останні роки помітно прогресують українські арбітри з командних видів спорту.

✓ Михайло Мельник – перший серед вітчизняних арбітрів, хто проводив матчі фінальної частини чемпіонату світу – з волейболу серед чоловіків, який відбувся 2010 року в Італії (провів три матчі групового турніру);

✓ Борис Рижик – перший український суддя, якому довірили фінал чемпіонату світу в ігрових видах спорту – з баскетболу серед чоловіків, який відбувся 2014 року в Іспанії; всього провів вісім ігор (п'ять матчів групового турніру та три матчі плей-оф: 1/8 фіналу: Франція – Хорватія – 69:64, чвертьфінал: Сербія – Бразилія – 84:56, фінал: США – Сербія – 129:92).

За часів СРСР українських арбітрів світового рівня було більше, в тому числі і з футболу – Мирослав Ступар з Івано-Франківська. Окрім футбольних матчів XXII Олімпійських ігор 1980 року в Москві, він єдиний представник Української РСР, хто був учасником чемпіонату світу – 1982 року в Іспанії (провів матч між збірними Франції та Кувейту – 4:1).

Із не олімпійських видів спорту, найуспішнішою є чоловіча збірна України з футзалу – чотири участі на світових форумах.

На III-му Кубку ФІФА, що пройшов з 24 листопада по 8 грудня 1996 року в Іспанії (16 команд-учасників), українці добилися найбільшого свого успіху, посівши четверте місце. Результати матчів за їх участю: перший раунд (група А): Україна – Австралія – 11:2, – Іспанія – 1:4, – Єгипет – 10:3; другий раунд (група F): – Нідерланди – 4:4, – Бразилія – 2:2, – Уругвай – 5:3; півфінал: – Іспанія – 1:4, гра за третє місце: – Росія – 2:3. Український гравець Олександр Москалюк став володарем “Бронзової бутси”, будучи другим-третім у списку кращих бомбардирів турніру (разом із бразильцем Шоко відзначився 10 голами) [7].

Команда не пройшла відбір на чемпіонат світу 2000 р. (у вирішальному матчі своєї групи поступилися іспанцям – 0:1), проте в наступних трьох – незмінно виходила з групи, зупиняючись за крок до виходу у півфінал, займаючи шосте, восьме і п’яте місця: 2004 р. – чвертьфінальна група (через гіршу різницю забитих і пропущених м’ячів далі пройшла Аргентина), 2008 р. – чвертьфінальна група, 2012 р. – поступилися в чвертьфіналі Колумбії (1:3) [7].

Статистичні дані збірної України з футзалу: 26 матчів, дванадцять перемог, п’ять нічиїх, дев’ять поразок, різниця голів – 82:27; наразі восьме місце (з 43-х команд) в загальній таблиці учасників фінальних турнірів чемпіонату світу. У всіх розіграшах очолював національну збірну Геннадій Лисенчук.

Жіночі національні збірні (табл. 1). Дебют припав на 1994 рік. Першою збірною України, якій вдалося потрапити у фінальний турнір чемпіонату світу була волейбольна.

XII-й чемпіонат світу з волейболу серед жінок відбувся 21–30 жовтня 1994 року в містах Сан-Паулу та Белу-Орізонті (Бразилія). Українки посіли одинадцяте місце з 16-ти команд (тренер Володимир Бузаєв). Результати ігор за їх участю: – Росія – 1:3, – Італія – 3:2, – Китай – 1:3; 1/8 фіналу – Японія – 0:3 [11].

Зауважимо, що 2010 р. в складі збірної Росії, чії волейболістки виграли чемпіонат світу, золоті медалі здобули і три уродженки Української РСР – Наталія Гончарова (нині – Обмочаєва), Леся Махно (нині – Євдокімова) та Ольга Фатеева.

Гандбольна збірна України. Слід наголосити, що в часи СРСР кістяк збірної СРСР становили українські гандболістки, які під керівництвом легендарного Ігоря Турчина (уродженця Одеської обл.) добилися значних успіхів на найпрестижніших змаганнях: чемпіонат світу – третє місце 1973 р., друге в 1975 і 1978 рр., перше 1982 і 1986 рр.; Олімпійські ігри – золоті медалі в 1976 і 1980 р., бронзові медалі в 1988 р. [1].

Таблиця 1

**Національні збірні команди України
у фінальних турнірах чемпіонатів світу з командних видів спорту**

Вид спорту	Роки: дебютний ЧС - ОНП ЧС	ВП ЧС	Участей НЗКУ, разів	Досягнення збірної України (рік)	Господар наступного ЧС (рік)
<i>Національні збірні України (чоловіки) – 14 участей</i>					
Хокей	1920–2014	78	9	14-е місце (1999, 2000), 10-е (2001), 9-е (2002), 12-е (2003), 14-е (2004), 11-е (2005), 12-е (2006), 16-е (2007)	Чехія (2015), Росія (2016)
Гандбол	1938–2015	24	2	7-е місце (2001), 14-е (2007)	Франція (2017)

Продовження табл. 1

Футбол	1930–2014	20	1	1/4 фіналу (2006)	Росія (2018)
Волейбол	1949–2014	18	1	10-е місце (1998)	Японія (2018)
Баскетбол	1950–2014	17	1	18-е місце (2014)	Китай або Філіппіни (2019)
Водне поло	1973–2013	15	0	–	Росія (2015)
Хокей на траві	1971–2014	13	0	–	Індія (2018)
<i>Національні збірні України (жінки)–9 участей</i>					
Гандбол	1957–2013	21	7	9-е місце (1995), 13-е (1999), 18-е (2001), 4-е (2003), 10-е (2005), 13-е (2007), 17-е (2009)	Данія (2015), Німеччина (2017)
Волейбол	1952–2014	17	1	11-е місце (1994)	Японія (2018)
Хокей на траві	1974–2014	13	1	14-е місце (2002)	Англія (2018)
Баскетбол	1953–2014	17	0	–	Іспанія (2018)
Водне поло	1986–2013	11	0	–	Росія (2015)
Футбол	1991–2011	6	0	–	Канада (2015), Франція 2019
Хокей	1990–2014	15	–	–	Швеція (2015), Канада (2016)

Примітки:

1. Умовні скорочення: ЧС – чемпіонат світу, ОНП ЧС – останній наразі проведений чемпіонат світу, ВП ЧС – всього проведених чемпіонатів світу; НЗКУ – національна збірна команда України;

2. У більшості змагань (серед чоловіків і серед жінок), команди спочатку беруть участь у відбірковому чи кваліфікаційному раундах (одному або двох і т.д.), звідки найкращі здобувають право виступати у фінальному турнірі. Проте є види спорту (хокей, хокей з м'ячем, регбі та ін.), в яких найсильніші збірні команди (згідно рейтингу) виступають в елітному дивізіоні, не приймаючи участі у відбіркових турнірах.

Дебютним турніром для збірної України став XII-й чемпіонат світу, який відбувся 5–17 грудня 1995 в Австрії та Угорщині. З першої спроби українські гандболістки потрапили до десятки, посівши дев'яте місце з 20-ти команд (тренер Зінаїда Турчина). Результати ігор (група D): Україна – Угорщина – 23:30, – Хорватія – 16:17, – США – 27:16, – Бразилія – 27:17 (третє місце в групі з п'яти команд); 1/8 фіналу: – Росія – 20:23; стикові матчі за 9–16 місця: – Китай – 31:30, – Швеція – 24:19; матч за дев'яте місце: Україна – Хорватія – 35:32. Кращим бомбардиром турніру стала Наталія Дерепаско (61 гол), яка згодом змінила громадянство, захищаючи кольори команди Словенії [9].

До фінальної частини чемпіонату світу 1997 року, де вперше учасниками розіграшу були 24 команди, збірна України не потрапила. Проте в наступних шести (поспіль) успішно долала кваліфікаційний відбір, ставши стабільним учасником чемпіонатів світу з гандболу.

Якщо в 1999 і 2001 рр. наша команда виступала посередньо, то на XVI-му чемпіонаті світу, який відбувся 2–14 грудня 2003 р. в Хорватії, українські гандболістки (тренер Леонід Ратнер) зупинилися за крок до п'єдесталу, посівши четверте місце, що наразі є найбільшим успіхом серед жіночих національних збірних команд України на чемпіонатах світу з видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор.

Статистичні дані ЧС–2003. Перший груповий турнір (група C): Україна – Норвегія – 30:29, – Румунія – 28:28, – Туніс – 33:15, – Аргентина – 28:14, – Японія –

39:30 (перше місце в групі). Перший груповий турнір (група II): – Словенія – 26:25, – Німеччина – 25:23, – Угорщина – 23:35 (друге місце в групі). У вирішальних матчах не вистачило зовсім трохи: у півфіналі та в матчі за третє місце збірна України поступилася з різницею в два м'ячі: Франції (26:28), яка стала чемпіоном світу і Південній Кореї (29:31) відповідно. Характерно, що Олена Цигиця посіла друге місце в списку кращих бомбардирів (66 закинутих м'ячів) та увійшла до символічної збірної (краща ліва напівсередня) змагань.

У 2005 р. українки посіли десяте місце, в 2007 р. здобули Президентський Кубок (як краща збірна з дванадцяти “слабших”), в 2009 р. – 17-те місце з 24-х команд. Проте відзначились наші гандболістки індивідуально: у 2005 р. Олена Резнір закинула 52 м'ячі, 34 з яких з пенальті (найбільше з усіх); на турнірах 2007 і 2009 рр. одними з кращих серед голкіперів були Марія Макаренко та Тетяна Чухно відповідно, у 2009 р. Ольга Ніколаєнко закинула 53 м'ячі, посівши п'яте місце в списку кращих бомбардирів турніру [9]. Через невдалий виступ українок на чемпіонатах Європи в 2010, 2012 і 2014 рр., який був відбірковим турніром до світового форуму, наша команда пропустила три чемпіонати світу поспіль (2011, 2013 і 2015 рр.).

Загалом у семи фінальних турнірах чемпіонатів світу збірна України зіграла 52 матчі: двадцять шість перемог, п'ять нічиїх, двадцять одна поразка. Завершуючи аналіз виступів жіночої збірної України з гандболу зауважимо, що вона була учасником усіх чемпіонатів Європи – 11 разів (кращим досягненням є друге місце в 2000 р., фінал: Угорщина – Україна – 32:30), а в 2004 р. під керівництвом Леоніда Ратнера стала бронзовим призером Ігор XXVIII Олімпіади в Афінах (обіграли в матчі за третє місце збірну Франції – 21:18), причому першою з “ігрових” збірних України.

Між тим, у 2002 р. вперше і поки-що востаннє на чемпіонат світу пробилася збірна України з хокею на траві. Наші хокеїстки посіли 14-те місце з 16-ти команд. Статистичні дані – дев'ять ігор: дві перемоги, дві нічиї, п'ять поразок, голи – 16:29. Результати матчів за їх участю: – Шотландія – 2:1, – Аргентина – 1:5, – Південна Корея – 2:2, – Росія – 3:3, – Китай – 1:4, – Нова Зеландія – 0:3, – Німеччина – 2:5; стикові матчі за 13–16 місця: – Ірландія – 4:3, – ПАР – 1:3 [6].

Варто звернути увагу й на зароджений у Німеччині в сімдесяті роки ХХ ст. індохокей, який є одним із різновидів хокею на траві. Чемпіонат світу серед чоловіків і серед жінок, в якому беруть участь по 12 команд, розігрується кожних чотири роки з 2003-го [4, с. 113, 118].

Успішно в даних змаганнях виступає жіноча збірна України – три участі: 2007 р. – четверте місце, 2011 р. – третє місце, 2015 р. – шосте місце. Особливо вдалим був розіграш 2011 року. Українки здобули бронзові нагороди (тренер Світлана Макаєва), вигравши п'ять матчів із семи (у грі за третє місце перемогли білорусок – 4:2), а Марина Виноградова з сімома забитими м'ячами стала однією з кращих нападників турніру. Будучи учасником трьох фінальних турнірів чемпіонату світу жіноча збірна України з індохокеем зіграла 22 матчі: десять перемог, три нічиї і дев'ять поразок, співвідношення голів – 78:84.

Окремої уваги заслуговує жіноча збірна України з футзалу. На III-у чемпіонаті світу, який відбувся 3–9 грудня 2012 р. в Португалії, українки посіли п'яте місце з десяти команд. Результати ігор за їх участю (група В): – Коста-Ріка – 2:0, – Іспанія – 0:2, – Малайзія – 17:0, – Росія – 0:3 (у випадку нічиї – потрапили б до півфіналу); матч за п'яте місце: Україна – Японія – 4:0. Хоча українки не потрапили на п'єдестал, але відзначилися кількома рекордами: найбільша перемога за всю історію проведення жіночих чемпіонатів світу з футзалу на той час (над зірною Малайзії 17:0), найбільше

голів, забитих одним гравцем (17-річна Анна Шульга відзначилася 5 голами в матчі з Малайзією), найшвидший гол (Юлія Тітова на 36-й секунді матчу з Малайзією). Крім того, українська збірна (головний тренер Володимир Колок) перемогла у номінації “Краща команда Fair Play”, не отримавши за весь турнір жодного попередження. Наступного року в Іспанії українки посіли шосте місце в неофіційному заліку. Загалом за два турніри (2012 і 2013 рр.) українки зіграли дев’ять матчів, в яких здобули чотири перемоги при п’яти поразках, різниця м’ячів – 45:22 [2].

Отже, за більш, ніж двадцятирічну історію українські збірні з командних видів спорту на чемпіонатах світу виступали гідно, проте, жодній із них так і не вдалося стати найсильнішою на планеті.

Висновки

1. Чоловічі та жіночі національні збірні України з командних видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, були учасниками фінальних турнірів (ТОП-дивізіону) чемпіонату світу 23 рази, з яких найбільше разів: дев’ять – хокейна команда чоловіків, сім – жіноча з гандболу.

2. Представництво збірної України на світових форумах за видами спорту: по 9 участей – гандбол (два – чоловіки, сім – жінки) і хокей (дев’ять – чоловіки), 2 – волейбол (чоловіки і жінки), по 1 – футбол і баскетбол (чоловіки), хокей на траві (жінки), 0 – водне поло.

3. Жодній із національних збірних України не вдалося потрапити до числа призерів чемпіонатів світу. Наразі їх кращим досягненням є:

✓ серед чоловіків – сьоме місце гандболістів (в 2001 р.), вихід до чвертьфіналу футболістів (2006 р.);

✓ серед жінок – четверте і дев’яте місця гандболісток (2003 і 1995 рр.).

4. В ході аналізу встановлено що в деякі роки жодна з українських збірних не була представлена на чемпіонаті світу, а саме: серед чоловіків – в 1992–1997, 2008–2013 рр., серед жінок – 1992–1993, 1996–1998, 2000, 2004, 2006, 2008, 2010–2014 рр.

1. Казаков С. В. Спортивные игры. Энциклопедический справочник / С. В. Казаков. – Ростов н/Д : Феникс, 2004. – 448 с.
2. Офіційна web сторінка жіночого футзального клубу “Біличанка” [Електронний ресурс] // Збірна України – краща команда FAIR PLAY !!! – Режим доступу : <http://www.belichanka.com>.
3. Дмитрів Р.В. Аналіз виступів національних збірних команд України на чемпіонатах світу з командних видів спорту / Р.В. Дмитрів, Б.П. Лісовський // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – 2013. – Вип. 18. – С. 50–58.
4. Футбольные результаты и статистика от Wild Soft [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://wildstat.ru/p/40/ch/WRL_WC_.
5. Хокей : довідник / уклад. і упоряд. Р. В. Дмитрів. – Івано-Франківськ, 2013. – 124 с.
6. Хоккейные архивы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://hockeyarchives.ru/world.html>.
7. Federation International Hockey. World Cup [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.fih.ch/en/events-8>.
8. FIFA com [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.fifa.com/tournaments/archive/>.
9. HistoFINA. – Volume VIII. – Water Polo. Medallists and statistics [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.fina.org/H2O/docs/histofina/waterpolo.pdf>.
10. International Handball Federation. World Championships [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.ihf.info/IHFCompetitions/WorldChampionships/tabid/1502.aspx>.
11. The official site of USA Basketball. Men’s and Women’s World Championships Summary of Finishes [Virtual resource]. – Access mode: http://www.usabasketball.com/history/mwc_results.html.
12. The Site of Sport’s Statistics. – Access mode : <http://www.todor66.com>.

References

1. Kazakov, S.V. (2004), *Sportivnye igry. Jenciklopedicheskij spravocnik* [Sport games. Encyclopedic Reference], Feniks, Rostov n/D, Russia.
2. "The official web page of women's futsal club "Bilychanka"", Ukraine team – the best team FAIR PLAY !!!, available at: <http://www.belichanka.com>. (accessed March 10, 2015).
3. Dmytriv R.V and Lisovsky, B.P. (2013), "Analysis of the performances of national teams of Ukraine at the world championships with team sports", *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriya: Fizychna kultura*, vol. 18, pp. 50–58.
4. "Football results and statistics from the Wild Soft", available at: http://wildstat.ru/p/40/ch/WRL_WC_ (accessed March 14, 2015).
5. Dmitriv, R. V. (2013), "*Hokej: dovidnik / uklad. i uporjad*" [Hockey: Directory / way. and compilation], Ivano-Frankivs'k, Ukraine.
6. "Hockey archives", available at: <http://hockeyarchives.ru>. (accessed March 14, 2015).
7. "Federation International Hockey. World Cup", available at: <http://www.fih.ch/en/events-8> (accessed March 18, 2015).
8. "FIFA com", available at: <http://www.fifa.com/tournaments/archive/> (accessed March 18, 2015).
9. "Histo FINA, Water Polo. Medallists and statistics", vol. VIII, available at: <http://www.fina.org/H2O/docs/histofina/waterpolo.pdf> (accessed March 18, 2015).
10. "International Handball Federation. World Championships", available at: <http://www.ihf.info/IHFCompetitions/WorldChampionships/tabid/1502.aspx> (accessed March 18, 2015).
11. "The official site of USA Basketball. Men's and Women's World Championships Summary of Finishes", available at: http://www.usabasketball.com/history/mwc_results.html (accessed March 18, 2015).
12. "The Site of Sport's Statistics", available at: <http://www.todor66.com> (accessed March 18, 2015).

Рецензент: канд. пед. наук, доц. Тягур Р. С.

